

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Історико-філологічний факультет
Кафедра слов'янського мовознавства

Анжела БУДНІК

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УСНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

**Методичні рекомендації до практичних занять
та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної форми навчання за спеціальністю 035 Філологія**

Одеса – 2024

УДК: 821:028.42:808.5(072)

Друк за ухвалою вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 7 від 26 грудня 2024 року)

Рецензенти:

Лариса ОРЕХОВА – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової

Ірина ХИЖНЯК – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Укладач:

Буднік А. Методичні рекомендації до практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Особливості перекладу усної комунікації» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання за спеціальністю 035 Філологія. Одеса, Університет Ушинського, 2024.

Методичні рекомендації розроблено для допомоги здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання за спеціальністю 035 Філологія. Подано анотацію дисципліни, плани лекційних та практичних занять, завдання для самостійної роботи, рекомендовану літературу, вимоги до знань і вмінь здобувачів, набутих у процесі вивчення дисципліни.

Зміст

Опис навчальної дисципліни	
Анотація навчальної дисципліни	
Плани лекційних та практичних занять	
Технологічна карта дисципліни	
Індивідуальні навчально-дослідні завдання	
Критерії оцінювання	
Рекомендована література	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів —4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Статус дисципліни: Вибіркова	
Змістових модулів — 2	Спеціальність 035 Філологія	Рік підготовки:	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання — доповідь		2-й	2-й
Загальна кількість годин - 120		Семестр	
		4-й	4-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних — 4 самостійної роботи студента — 4		Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	10 год.
	Практичні, семінарські		
	30 год.		6 год.
	Лабораторні		
	0 год.		0 год.
	Самостійна робота		
	70 год.		100 год.
	Індивідуальні завдання:		
	10 год.		10 год.
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50% : 50%

для заочної форми навчання – 11% : 89%

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Особливості перекладу усної комунікації» є вибірковою у підготовці здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія.

Мета курсу: формування та розвиток навичок і компетенцій для здійснення ефективного перекладу усних висловлювань різного типу; підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних вирішувати професійні завдання в галузі забезпечення лінгвістичного супроводу діяльності різної галузі рідною та іноземною мовою, підготовка до професійної діяльності фахівців у галузі міжкультурної комунікації; розвиток навчально-пізнавальної компетентності, а також формування стійкої позитивної мотивації до вивчення іноземної мови. Сформувані мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- особливості усного (послідовного перекладу) як акту міжкультурної комунікації;
- основні моделі перекладу та перекладацькі трансформації, основні види перекладацьких трансформацій;
- основні принципи перекладу зв'язного тексту, а також вільних і фразеологічних словосполучень у його складі;
- реєстри мовлення; лінгвокраїнознавчі реалії, необхідні для здійснення комунікації та повноцінної передачі мовленнєвих повідомлень; лінгвістичні маркери соціальних відносин;
- основні способи досягнення еквівалентності в усному перекладі;
- критерії оцінювання перекладу;
- професійні та етичні стандарти перекладацької діяльності;
- закономірності процесу усної комунікації;
- основну термінологію своєї спеціальності, а також нейтральну загальнонаукову лексику;
- норми, правила та способи здійснення усної міжкультурної комунікації у професійній сфері та в межах іншомовного академічного дискурсу.

уміти:

- використовувати здобуті знання при виконанні квазі-професійної діяльності;
- вільно розуміти на слух іншомовне мовлення в безпосередньому спілкуванні в різних ситуаціях і через технічні засоби;
- здійснювати усний послідовний переклад і зорово-усний переклад із дотриманням норм лексичної еквівалентності, врахуванням стилістичних характеристик вихідного тексту, дотриманням граматичних, синтаксичних і стилістичних норм тексту перекладу;
- адекватно перекладати лексичні одиниці залежно від контексту/реєстру та ідентифікувати граматичні засоби з метою адекватності перекладу;

- застосовувати основні лексико-граматичні та синтаксичні трансформації (прийоми перекладу);
- використовувати потенціал мови для досягнення комунікативних цілей і бажаного впливу;
- враховувати сучасні мовні та мовленнєві норми під час розв'язання освітніх і квазі-професійних завдань;
- диференціювати нормативні та ненормативні мовні засоби, а також вербальні та невербальні компоненти комунікації, та ефективно використовувати їх для розв'язання освітніх і квазі-професійних завдань;
- логічно вірно і грамотно вибудовувати усне мовлення українською та іноземною мовами для вирішення завдань у типових ситуаціях міжкультурної взаємодії в межах іншомовного академічного дискурсу;
- користуватися основною довідковою літературою, тлумачними та нормативними словниками для підготовки до здійснення окресленої міжкультурної комунікації.

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема. Переклад як міжмовна та міжкультурна комунікація

Лекційне заняття № 1

План

Сучасні підходи до визначення поняття «переклад».

Переклад як міжмовна та міжкультурна комунікація. Особливості усного перекладу.

Види усного перекладу (послідовний переклад, усний переклад з аркушу, переклад-нашіптування тощо).

Базові навички, що складають основи підготовки усного перекладача. Професійна етика і моральний кодекс перекладача.

Сприйняття та розуміння повідомлень під час перекладу.

Особливості перекладу власних та культурно маркованих термінів.

Література

Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с.

Застровський О. А., Застровська С. О., Зубач О. А., Пасик Л. А. Практикум з перекладу. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 137 с.

Максимов С. Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Теорія і практика усного двостороннього перекладу для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання (+2 компакт-диски): Навчальний посібник. Видання друге виправлене та доповнене. К.: Ленвіт, 2007. 416 с.

Манакин В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2012.

Мацегора І. Л. Вступ до перекладознавства: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Філологія» освітньо-професійної програми «Слов'янський переклад та міжкультурні комунікації». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2023. 97с.

Саприкін С.С., Чужакін А.П. Світ усного перекладу: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2011.

Kozin Alexander V. Consecutive Interpreting An Interdisciplinary Study. Palgrave Macmillan, 2018. ISBN: 978-3-319-61726-8 (Palgrave Studies in Translating and Interpreting)

Практичне заняття № 1-2

Семінар «Сучасні підходи до визначення поняття «переклад»»

Питання для обговорення

Розкрити сутність сучасних підходів до визначення поняття «переклад». Основні терміни та поняття теорії та практики перекладу. Види перекладу.

Переклад як міжмовна та міжкультурна комунікація. Особливості усного перекладу. Моделі перекладу.

Види усного перекладу (послідовний переклад, синхронний переклад, усний переклад з аркушу, переклад-нашіптування тощо).

Базові навички, що складають основи підготовки усного перекладача.

Поняття професійної етики і морального кодексу перекладача. Основні поняття та принципи укладання.

Сприйняття та розуміння повідомлень під час перекладу.

Особливості перекладу власних та культурно (національно) маркованих одиниць. Загальні та специфічні особливості, термінологічний базис, дискусійні питання, основні типи слів.

Завдання для самостійної роботи

Укладіть моральний та професійний кодекс перекладача.

За вибором здобувача освіти, створіть інфографіку або ментальну карту з видів усного перекладу.

Прочитайте [статтю](#) (Бережна М. В. Тринадцять етапів перекладу власних імен та назв. *Вісник Сумського держ. ун-ту*. 2007. Т. 2 С. 62-67) та проаналізуйте окремі етапи стратегій формування ономастичних відповідників.

Тема. Складові майстерності усного перекладача

Лекційне заняття № 2.

План

Трансформації – суть професії перекладача.

“Внутрішня мова” перекладача. Розуміння змісту висловлювання та контексту при перекладі.

Типові помилки під час усного перекладу.

Основи перекладацького скоропису. Система підготовки записів у перекладі.

Література

Анохіна Т. О. Навчально-методичний комплекс “Основи перекладацького скоропису” (для студентів 5 курсу спеціальності “Переклад”). К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. 64 с.

Застровський О. А., Застровська С. О., Зубач О. А., Пасик Л. А. Практикум з перекладу. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 137 с.

Максимов С. Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Теорія і практика усного двостороннього перекладу для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. Видання друге виправлене та доповнене. К.: Ленвіт, 2007.

Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. К.: ВЦ “Академія”, 2012.

Ребрій О. В. Перекладацький скоропис: посібник для навчання усного послідовного перекладу з англ. мови. Вінниця: Поділля, 2002. 112 с.

Саприкін С. С., Чужакін А. П. Світ усного перекладу: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2011.

3 common interpretation mistakes to take into consideration URL: <https://www.linkedin.com/pulse/3-common-interpretation-mistakes-take-consideration-javier-leiva>

Brooks A. The Most Common Translation Mistakes and How to Avoid Them. 2023

Peneva M. Common Mistakes When Working With an Interpreter. 2023

Walther S. A Beginner's Guide to Preventing Mistakes in Data Interpretation URL:
<https://valueworks.ai/beginners-guide-preventing-mistakes-data-interpretation/>

Практичне заняття 3-4

Вирішення практичних завдань «Суть професії перекладача».

Питання для обговорення

Трансформації – суть професії перекладача. Види трансформацій – диференціація, конкретизація, приклади.

Схарактеризуйте види трансформації (у т. ч. прономіналізацію) за класифікаціями Л. Латишева, Л. Бархударовим, А. Фітерманом, Я. Швейцером, Ж. Дарбельне, Ж.-П. Віне, О. Селівановою.

«Внутрішня мова» перекладача.

Розуміння змісту висловлювання та контексту при перекладі. Види контексту. Рол контексту при перекладі.

Типові помилки під час усного перекладу. Основні класифікації перекладацьких помилок. Система покарання за перекладацькі помилки.

Основи перекладацького скоропису. Система підготовки записів у перекладі.

Завдання для самостійної роботи

Підготувати презентацію по видах трансформацій (виступ до 3 хвилин).

Як у фразеології виражається поняття “дім” (“земля” або “віра”) в українців та в носіїв іноземної мови, яку Ви вивчаєте? Наведіть приклади.

Як можна перекласти український поетичний символ смутку “калина” іноземною мовою, зважаючи на культурні феномени?

Як Ви перекладете слова “входини”, “святки”, “уродини” іноземною мовою, яку вивчаєте? Чи відрізняються при цьому граматичні форми слів?

Оберіть одну із класифікацій перекладацьких помилок та схарактеризуйте її систему оцінювання (матеріал презентуйте у вигляді таблиці або схеми).

Тема. Поняття контексту повідомлення; текст та контекст; текст та дискурс. Психологічні аспекти роботи усного перекладача.

Лекційне заняття № 3.

План

Усний послідовний переклад: типи контекстів та контекстуальні зв'язки в дискурсивному просторі. Макроконтекст, мікроконтекст та комунікативний контекст повідомлення та їхня роль у здійсненні усного перекладу.

Контекстуальні зв'язки (анафоричні, катафоричні та екзофоричні) між елементами повідомлення та їх роль у заповненні «лакунів» (пропусків) у процесі усного перекладу.

Види двостороннього перекладу: переклад кіно-, відео та телематеріалів з підготовкою та без неї, реферативний переклад, переклад слайдів.

Формування навичок усного послідовного перекладу на основі абзацно-фразового перекладу на матеріалі двомовного інтерв'ю, прес-конференції, переговорів.

Специфіка усних жанрів (інформаційне повідомлення, інтерв'ю, переговори). Переклад з аркуша. Передперекладацький аналіз. Аналіз тексту за основними параметрами: автор тексту, цільова аудиторія, тип тексту, мета перекладу, функціонально-стильові особливості тексту, орієнтири перекладу, перекладацькі стратегії, домінанти перекладу.

Базові поняття та принципи синхронного перекладу. Основні вимоги до професійного синхронного перекладу.

Формування навичок виконання перекладацьких завдань за умов стресу. Розвиток здатності до обґрунтованої імпровізації. Розвиток навичок публічного мовлення.

Література

Застровський О. А., Застровська С. О., Зубач О. А., Пасик Л. А. Практикум з перекладу. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 137 с.

Кочубей О. С. Загальні психологічні засади усної перекладацької діяльності у процесі підготовки студентів-філологів. Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Психологія і педагогіка. 2013. Вип. 24. С. 62-66.

Максимов С. Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Теорія і практика усного двостороннього перекладу для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. Видання друге виправлене та доповнене. К.: Ленвіт, 2007.

Манакин В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. К.: ВЦ "Академія", 2012.

Пастрик Т. В. Психологічні основи формування психологічного білінгвізму у майбутніх перекладачів. Дис... на здобуття наук.ступ. к.п.н. Івано-Франківськ, 2017. 187 с.

Саприкін С. С., Чужакін А. П. Світ усного перекладу: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2011.

Статівка А. О. *Мистецтво синхронного перекладу* Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2023. № 59. Том 3. С. 164-167. DOI <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2023.59.3.37>

Zinukova N. Acquiring translation and interpreting competences: integrated approach. *Іноземні мови*. №3. 2016. С. 18–24.

Практичне заняття № 5-7.

Семінар «Види, типи, особливості та специфіка різновидів усної комунікації».

Питання для обговорення

Усний послідовний переклад: типи контекстів та контекстуальні зв'язки в дискурсивному просторі.

Поняття макроконтексту, мікроконтексту та комунікативного контексту повідомлення та їхня роль у здійсненні усного перекладу.

Контекстуальні зв'язки (анафоричні, катафоричні та екзофоричні) між елементами повідомлення та їх роль у заповненні «лаkun» (пропусків) у процесі усного перекладу.

Види двостороннього перекладу: переклад кіно-, відео та телематеріалів з підготовкою та без неї, реферативний переклад, переклад слайдів.

Формування навичок усного послідовного перекладу на основі абзацно-фразового перекладу на матеріалі двомовного інтерв'ю, прес-конференції, переговорів.

Специфіка усних жанрів (інформаційне повідомлення, інтерв'ю, переговори).

Переклад з аркуша – методика роботи, труднощі.

Передперекладацький аналіз. Аналіз тексту за основними параметрами: автор тексту, цільова аудиторія, тип тексту, мета перекладу, функціонально-стильові особливості тексту, орієнтири перекладу, перекладацькі стратегії, домінанти перекладу.

Базові поняття та принципи синхронного перекладу. Основні вимоги до професійного синхронного перекладу.

Практичне заняття № 8.

Вирішення практичних завдань «Формування навичок виконання перекладацьких завдань»

Питання для обговорення

Формування навичок виконання перекладацьких завдань за умов стресу.

Розвиток здатності до обґрунтованої імпровізації.

Розвиток навичок публічного мовлення.

Завдання для самостійної роботи

Зробити усний переклад рідною мовою з урахуванням національно-культурних традицій одержувачів перекладеного тексту, використовуючи різні способи перекладу в залежності від характеру тієї або тієї частини тексту (робота в аудиторії. Допоміжні слова та вирази частини рецепту.

Обрати один із відео-роликів та перекласти. Відео завантажено до теки «Файли» у каналі ОПУК під назвою «Відео для перекладу».

Прочитайте текст, опублікований на сайті <https://leodessa.com/vorontsov-lighthouse-odessa/>. Виділіть групи типових помилок, яких припустився перекладач. Відредагуйте текст, пояснюючу необхідність внесення тих або тих виправлень.

Укладіть систему завдань та вправ для розвитку **публічного мовлення** (обов'язково завантажуйте в Teams до початку практичного заняття).

Тема. Аспектний підхід до усного перекладу. Типи лакун в усному дискурсі: фонологічні, лексико-семантичні та граматичні лакуни.

Лекційне заняття № 4.

План

Семантичні аспекти усного послідовного перекладу. Семантична структура усного повідомлення та її основні компоненти (прагматичний, дейктичний, модальний та оцінний компоненти).

Роль основних компонентів усного повідомлення та тематичного та рематичного компонентів у процесі адекватного відтворення змісту усного повідомлення у перекладі. Відтворення оцінного компоненту в усному перекладі. Семантична надмірність усного повідомлення та засоби її забезпечення. Лексико-семантична когезія усного повідомлення.

Засоби забезпечення семантичної надмірності повідомлення: просте та складне повторювання, простий та складний парафраз, заміна про-формами (займенниками) тощо та граматична когезія усного повідомлення: узгодження часових форм, вживання форм умовного способу дієслова.

Лексичні аспекти усного перекладу. Лексичні труднощі, які виникають при послідовному перекладі тексту «на слух»: ключові слова, галузеві терміни (subject field words), власні імена та назви, числівники, скорочення, акроніми, безеквівалентна лексика – національно-культурні реалії, оманливі лексичні одиниці, «хибні друзі» перекладача, пароніми, псевдоінтернаціоналізми тощо). Особливості відтворення усталених фраз (кліше), фразеологічних одиниць, емоційно забарвленої лексики, елементів гумору тощо.

Лакуни (пропуски, пробіли) усного повідомлення та способи їхнього «заповнення» слухачем (перекладачем-тлумачем). Типи лакун в усному дискурсі: фонологічні, лексико-семантичні та граматичні лакуни. Методи тренування пам'яті усного перекладача-тлумача

Література

Анохіна Т. О. Навчально-методичний комплекс “Основи перекладацького скоропису” (для студентів 5 курсу спеціальності “Переклад”). К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. 64 с.

Володіна Т. С., Рудківський О. П. Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня. Навч.-метод. посібник. К.: Вид. центр КНЛУ, 2017. 296 с.

Єфименко Т. М. Послідовний переклад та техніки нотування: навчально-методичний посібник. Миколаїв, 2021. 185 с.

Застровський О. А., Застровська С. О., Зубач О. А., Пасик Л. А. Практикум з перекладу. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 137 с.

Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця. «Нова Книга», 2003-448 с. ISBN 966-95804-0-4 (in English)

Максимов С. Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Теорія і практика усного двостороннього перекладу для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. Видання друге виправлене та доповнене. К.: Ленвіт, 2007.

Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. К.: ВЦ “Академія”, 2012.

Ребрій О. В. Перекладацький скоропис: посібник для навчання усного послідовного перекладу з англ. мови. Вінниця: Поділля, 2002. 112 с.

Саприкін С. С., Чужакін А. П. Світ усного перекладу: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2011.

Селіванова Олена Олександрівна. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке : Монографічне видання. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.

Brooks A. The Most Common Translation Mistakes and How to Avoid Them. 2023

Peneva M. Common Mistakes When Working With an Interpreter. 2023

Walther S. A Beginner's Guide to Preventing Mistakes in Data Interpretation URL:
<https://valueworks.ai/beginners-guide-preventing-mistakes-data-interpretation/>

Практичне заняття № 9-11

Вирішення практичних завдань «Семантичні, лексичні та граматичні аспекти усного перекладу»

Питання для обговорення

Семантична структура усного повідомлення та її основні компоненти (прагматичний, дейктичний, модальний та оцінний компоненти).

Роль основних компонентів усного повідомлення та тематичного та рематичного компонентів у процесі адекватного відтворення змісту усного повідомлення у перекладі.

Відтворення оцінного компоненту в усному перекладі.

Семантична надмірність усного повідомлення та засоби її забезпечення.

Лексико-семантична когезія усного повідомлення.

Засоби забезпечення семантичної надмірності повідомлення: просте та складне повторювання, простий та складний парафраз, заміна про-формами (займенниками) тощо та граматична когезія усного повідомлення: узгодження часових форм, вживання форм умовного способу дієслова.

Лексичні труднощі, які виникають при послідовному перекладі тексту «на слух»: ключові слова, галузеві терміни (subject field words), власні імена та назви, числівники, скорочення, акроніми, безеквівалентна лексика – національно-культурні реалії, оманливі лексичні одиниці, «хибні друзі» перекладача, пароніми, псевдоінтернаціоналізми тощо).

Особливості відтворення усталених фраз (кліше), фразеологічних одиниць, емоційно забарвленої лексики, елементів гумору тощо.

Практичне заняття № 12-13

Семінар «Типи лакун в усному дискурсі»

Питання для обговорення

Лакуни (пропуски, пробіли) усного повідомлення та способи їхнього «заповнення» слухачем (перекладачем-тлумачем).

Типи лакун в усному дискурсі: фонологічні, лексико-семантичні та граматичні лакуни.

Методи тренування пам'яті усного перекладача-тлумача

Завдання для самостійної роботи

Схарактеризуйте лексичні труднощі, які виникають при послідовному перекладі тексту «на слух».

Розгляньте запропонований рекламний текст з погляду актуального членування та перекладіть українською, використовуючи відповідні прийоми функціональної заміни, випущення, додавання та перестановки, так, щоб переклад відповідав вимогам української рекламно-мовленнєвої традиції.

Наведіть приклади слів, що визначаються як «хибні друзі» перекладача.

Схематично (інфографіка, ментальна карта) зобразіть методи тренування пам'яті усного перекладача-тлумача.

Складіть список з 20 (10 англ + 10 укр) реалій, що увійшли до англійської з української лінгвокультури і навпаки

Тема. Універсальний перекладацький скоропис.

Лекційне заняття №5.

План

Універсальний перекладацький скоропис (УПС).

Основні принципи універсального перекладацького скоропису (УПС).

Методика застосування УПС в усному послідовному перекладі завдяки семантичній надмірності усних повідомлень.

Система ведення записів згідно з вимогами УПС, використання спеціальних символів, аббревіатур, акронімів та скорочень для швидкого запису та перекладу усних повідомлень.

Література

Анохіна Т. О. Навчально-методичний комплекс “Основи перекладацького скоропису” (для студентів 5 курсу спеціальності “Переклад”). К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. 64 с.

Застровський О. А., Застровська С. О., Зубач О. А., Пасик Л. А. Практикум з перекладу. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 137 с.

Максимов С. Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Теорія і практика усного двостороннього перекладу для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. Видання друге виправлене та доповнене. К.: Ленвіт, 2007.

Манакин В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. К.: ВЦ “Академія”, 2012.

Мірам Г. Е. Тренінг-курс двостороннього послідовного перекладу (англо-українська мовна пара) / Г.Е. Мірам, В.В. Дайнеко, С.В. Іванова. К.: Ніка-Центр, 2013. 228 с.

Ребрій О. В. Основи перекладацького скоропису / Ред. Л.М. Черноватий, В.І. Карабан. Вінниця: Нова Книга, 2006. 152 с.

Ребрій О. В. Перекладацький скоропис: посібник для навчання усного послідовного перекладу з англ. мови. Вінниця: Поділля, 2002. 112 с.

Саприкін С. С., Чужакін А. П. Світ усного перекладу: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2011.

Chang Li-Wen. Investigating Note-taking in Consecutive Interpreting [Електронний ресурс] : A thesis submitted to the University of Manchester for the degree of Doctor of Philosophy in the Faculty of Humanities / Chang Li-Wen. Manchester : School of Arts, Languages and Cultures, 2014. 267 p. URL: https://www.research.manchester.ac.uk/portal/files/54565055/FULL_TEXT.PDF

Gillies A. Note-taking for Consecutive interpreting : A Short Course (Translation Practices Explained) / Andrew Gillies. 2 nd edition. Routledge, 2017. 302 p.

Практичне заняття № 14-15

Вирішення практичних завдань «Основні принципи та методика застосування універсального перекладацького скоропису»

Питання для обговорення

Універсальний перекладацький скоропис (УПС).

Основні принципи універсального перекладацького скоропису (УПС).

Методика застосування УПС в усному послідовному перекладі завдяки семантичній надмірності усних повідомлень.

Система ведення записів згідно з вимогами УПС, використання спеціальних символів, аббревіатур, акронімів та скорочень для швидкого запису та перекладу усних повідомлень.

Завдання для самостійної роботи

Підготуйте картки (10 шт.) для гри у “Veto”.

Опрацюйте запропоновані матеріали щодо універсального перекладацького скоропису, проведіть смисловий аналіз тексту. Запишіть його вертикально та перекладіть

Враховуючи відомості, принципи систематизації та використання УПС, укладіть власний «словничок» символів для позначення 25-30 базових понять ***однієї*** з тем. Озвучте відповідні поняття у природному темпі мови українською/іноземною мовою. Зіставте варіанти символів, запропонованих учасниками групи (якщо такі є).

Орієнтовні теми: 1) погода; 2) харчування; 3) одяг; 4) спорт; 5) наука; 6) флора; 7) фауна; 8) лінгвістика; 9) професії; 10) медицина; 11) мистецтво; 12) освіта.

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
<i>Семінар «Сучасні підходи до визначення поняття «переклад»»</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком</i>	<i>Завдання. Укладіть моральний та професійний кодекс перекладача.</i>	На практич. занятті
<i>Вирішення практичних завдань «Суть професії перекладача».</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком</i>	<i>Завдання. Оберіть одну із класифікацій перекладацьких помилок та схарактеризуйте її систему оцінювання.</i>	На практич. занятті
<i>Семінар «Види, типи, особливості та специфіка різновидів усної комунікації».</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком</i>	<i>Завдання. Здійснити переклад одного із видів усного перекладу (за вибором студента).</i>	На практич. занятті
<i>Вирішення практичних завдань «Формування навичок виконання перекладацьких завдань»</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком</i>	<i>Завдання. Укладіть систему завдань та вправ для розвитку публічного мовлення.</i>	На практич. занятті
<i>Вирішення практичних завдань «Семантичні, лексичні та граматичні аспекти усного перекладу»</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком</i>	<i>Завдання. Схарактеризуйте лексичні труднощі, які виникають при послідовному перекладі тексту «на слух».</i>	На практич. занятті
<i>Семінар «Типи лакун в усному дискурсі»</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком</i>	<i>Завдання. Схематично зобразіть методи тренування пам'яті усного перекладача-тлумача</i>	На практич. занятті
<i>Вирішення практичних завдань «Основні</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з</i>	<i>Завдання. Укладіть систему перекладацького</i>	На практич. занятті

принципи та методика застосування універсального перекладацького скоропису»	<i>динамічним зворотнім зв'язком</i>	скоропису для усного повідомлення.	
---	--------------------------------------	------------------------------------	--

ІНДИВІДУАЛЬНО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ (ТЕМАТИКА ДОПОВІДЕЙ)

Робоча інструкція для усного перекладача
Вирішення робочих конфліктів під час здійснення усного перекладу
Роль навичок публічного виступу в роботі усного перекладача
Професійні рекомендації: пошук і відбір варіантів роботи у сфері усного перекладу
Етичні проблеми усного перекладу
Специфіка сучасного українського ринку усного перекладу

Здобувачі вищої освіти можуть запропонувати власну тему для ІНДЗ

Вимоги до оформлення есе (англійською мовою) та доповіді (українською мовою)

Види есе

Загальновідомими є 3 види есе англійською мовою:

- **For & Against Essays** ("За і Проти").
- **Points to consider** ("Проблема і рішення").
- **Opinion Essays** ("Особлива думка").

For & Against Essays

Есе «За і Проти» – цей тип есе покликано розглянути дві існуючі думки. Важливо об'єктивно оцінити обидві позиції та висловити своє розуміння кожної зі сторін.

Структура:

- 1) Вступ (схарактеризувати тему, про яку мовиться, не висловлюючи власну думку).
- 2) Основна частина (висловити свою думку про проблему, проілюструвати прикладами і доказами).
- 3) Висновок (підсумовується все перераховане вище; в цьому типі есе конкретний висновок робити не варто, можна лише розподілити на два важелі всі аргументи).

Слова **I think, I believe, In my opinion, etc.** можна вживати лише у **висновку**, де ви висловлюєте свою позицію.

Корисні фрази:

При розгляді поглядів (початок есе): **firstly, in the first place, to begin with, secondly, finally.**

Щоб вказати переваги: **another, an additional advantage of... is..., the main advantage of... is...**

Щоб зазначити недоліки: **a further, a major disadvantage / drawback of..., the greatest / most serious / first disadvantage, another negative side of...**

Щоб презентувати кожен погляд: **one point / argument in favour of..., one point / argument against..., it could be argued that...**

При міркуванні: **moreover, in addition, furthermore, besides, apart from, as well as, also, both, there is another side to the question...**

Для того, щоб висловити контраст **however, on the other hand, still, yet, but, nevertheless, it may be said / claimed that, although, while, despite / in spite of.**

Opinion Essays

«Особлива думка» – у цьому типі есе необхідно висловити свою позицію щодо тієї чи тієї проблеми. Важливо ілюструвати, аргументувати на користь вашої думки, а також висловлювати свою позицію досить прозоро.

Структура:

1) Вступ (необхідно вказати питання, яке розглядатиметься, а також вашу позицію щодо нього).

2) Основна частина (вказати думки, протилежні вашим, пояснити, чому вони мають право на існування, а також подати аргументи на користь вашої думки).

3) Висновок (резюмуєте викладене).

Корисні фрази:

Для того, щоб висловити власну думку: **to my mind,... in my opinion / view..., I firmly believe..., I am (not) convinced that..., I (definitely) feel / think that..., it seems / appears to me...**

Points to consider essays

Есе «Проблема та рішення» пишеться у формальному стилі. Важливо сформулювати проблему, потім розглянути шляхи її вирішення.

Структура:

1) Вступ (заявляєте про проблему).

2) Основна частина (важливо показати можливі шляхи вирішення проблеми та її наслідки).

3) Висновок (у цьому розділі ви висловлюєте свою власну думку щодо розв'язання проблеми).

Корисні фрази:

Щоб пояснити ситуацію: **because, due to (the fact that), the reason is that, thus, consequently, so that..., in order to..., with the purpose of, intention of (+ing).**

Щоб висловити ймовірність: **it can / could / may / might / might be..., it is possible, unlikely, foreseeable, certain that..., the likelihood.**

Як написати доповідь українською: правила та зразок оформлення

Доповідь – це письмово зафіксоване повідомлення з певної теми, яке передбачає подальше публічне виголошення.

Доповідь структурно схожа на анотацію до кваліфікаційної роботи. Тому вміння писати інформативні, лаконічні, структуровані доповіді допоможе під час написання курсової та магістерської робіт.

- Доповідь чітко структурована.
- Використовується певний науковий метод та дискусійний (проблемний) стиль викладу.

- Автор у роботі покликається на наукові джерела.
- У доповіді присутня специфічна наукова термінологія.
- Під час написання доповіді використовуються методи тієї наукової сфери, до якої належить робота.

Вимоги до наукової чи науково-навчальної доповіді.

1. Науково-навчальні доповіді складаються із 8–10 сторінок формату А4.
2. Логічна послідовність викладу.
3. Усі формулювання мають бути однозначними й точними, а речення – інформаційно насиченими. Кожна думка й ідея автора має презентуватися аргументами, фактами, прикладами.
4. Необхідно використовувати в роботі наукові терміни та утримуватися від абстрактної лексики, художніх засобів (порівнянь, епітетів тощо).
5. Усі переліки краще оформлювати в марковані / нумеровані списки, порівняльні характеристики – у таблиці / схеми. Ілюстративні матеріали з коментарями необхідно винести в презентацію.
6. Важливо дотримуватися наукового стилю і враховувати лімітованість часу – регламент виголошення доповіді – до 4 хвилин.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичне завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконане завдання у цілому відповідає вимогам, хоча має незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичне завдання. Не припускається помилок при його виконанні. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно

		до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Тестування	0-1	Здобувач не менше ніж на 50% тестових завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	2-4	Здобувач на 51% - 70% тестових завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань
	5-7	Здобувач на 71% - 90% тестових завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань
	8-10	Здобувач на 91% - 100% тестових завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (доповідь)	0	Завдання не виконано; доповідь має компеллятивний характер; висловлювання не відповідає (за змістом і формою) вимогам. Презентація відсутня.
	1 – 2	Зміст доповіді відповідає заявленій темі, проте тема розкрита частково. Наведені дані і факти обґрунтовують чи ілюструють сформульовані тези частково (не більше 3 зауважень). Достовірність інформації у доповіді має зауваження щодо двох вимог з трьох (точності, обґрунтованості, наявності посилань на джерела первинної інформації). Робота характеризується змістовою цілісністю, зв'язністю і послідовністю викладу, допущено не більше 1 логічної помилки. Композиційна структура промови витримана. Недоліки спостерігаються під час аргументації основних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних, стилістичних норм усного мовлення, проте припускається помилок різного характеру. Здобувач відчуває себе скуто, невпевнено і напружено. Ефективність промови невисока через відсутність контакту з аудиторією, недоцільне використання прийомів зацікавлення і утримання уваги слухачів, добір недостатньої кількості аргументів, небагатий

		арсенал лінгвістичних та екстралінгвістичних засобів. Мультимедійна презентація значною мірою не відповідає вимогам: відсутній титульний слайд, список використаних джерел, відсутнє логічне завершення презентації у вигляді висновків, змістовного узагальнення. Створено так званий «реферат з малюнками», тобто використано слайди з текстовою інформацією, переписаною з підручників, посібників, інтернету, замість формулювання тез чи ключових, опорних слів та фраз. Порушення вимог щодо дизайну презентації: відсутність стильової єдності в оформленні всіх слайдів презентації; невідповідність кольору фону та тексту; невдалий вибір кольорової гами, використання в дизайні більше 3-х базових кольорів; використання шрифтів, що утруднюють сприйняття тексту; відсутність відступів від краю слайду (поля). Наявність граматичних помилок.
	3 – 4	Зміст доповіді відповідає заявленій темі, проте тема розкрита не повно / наявні фрагменти, які не відповідають темі. Наведені дані і факти обґрунтовують чи ілюструють сформульовані тези частково (не більше 2 зауважень). Достовірність інформації у доповіді має зауваження щодо однієї з вимог (точності, обґрунтованості, наявності посилань на джерела первинної інформації). Здобувач демонструє сформованість умінь і навичок правильного (не більше 2 помилок) і переконливого мовлення, володіє навичками доцільної побудови промови, аргументованого доведення тез, проте відтворює завчений текст, не враховуючи особливості усного мовлення, обмежено послуговується ораторськими прийомами зацікавлення і утримання уваги слухачів, втрачає контакт з аудиторією. Засоби виразності використовуються не завжди доцільно. Під час виступу здобувач відчувається достатньо впевнено. Не дотримано всіх вимог до створення мультимедійної презентації: спостерігається незначна інформаційна надмірність тексту презентації, чи/та перевантаженість ілюстративним матеріалом. Ілюстрації та графічні елементи органічно доповнюють текст, проте є незначні недоліки дизайну презентації.
	5	Зміст доповіді відповідає заявленій темі. Здобувач

		глибоко, повно й обґрунтовано розглядає предмет дослідження, посилається на джерела первинної інформації, подає узагальнення альтернативних теоретичних підходів в межах досліджуваної проблеми. Наведені дані й факти адекватно обґрунтовують чи ілюструють тези доповіді. Текст характеризується цілісністю та композиційною грамотністю. Використано достатній обсяг високоякісних інформаційних джерел. Здобувач демонструє уміння будувати розгорнутий монолог з фахової проблематики, логічно, правильно, точно, етично й емоційно висловлювати думку відповідно до змісту, умов комунікації й адресата, застосовуючи основні закони риторики і прагнучи при цьому виробити індивідуальний стиль. Студент володіє технікою і культурою мовлення, демонструє слухачам процес зародження і розвитку думки, використовує цитування, прийоми драматизації виступу, вдало імпровізує. Доповідь викликала велике зацікавлення й жваве обговорення у студентському середовищі, наявні позитивні коментарі. Навчальна презентація виконана з дотриманням усіх вимог: наявні усі структурні елементи; інформацію ретельно структуровано, представлено лаконічно, максимально інформативно, дотримано принципів науковості, послідовності у відборі текстового матеріалу; гармонійний дизайн; дотримано правил використання шрифтів, кольорового поєднання, стильової єдності оформлення; ілюстрації відповідають змісту презентації; дотримано норм літературної мови. Презентація вповні ілюструє й унаочнює доповідь.
--	--	---

Критерії оцінювання підсумкового контролю (заліку)

Для навчальної дисципліни «Особливості перекладу усної комунікації» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в

	різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері мовознавчих та перекладознавчих досліджень. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері мовознавчих та перекладознавчих досліджень, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок, які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо видів усного перекладу, мовних одиниць, специфіки усних жанрів. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила вибору та формулювання теми, мети, завдань дослідження, актуальності тощо.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо мовознавчих та перекладознавчих досліджень несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної

	взаємодії. але відсутнє глибоке розуміння етапів науково-дослідних робіт.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку.

РЕКОМЕНДОВНА ЛІТЕРАТУРА

Дерік І. М. Підручник «Теорія та практика перекладу. Аспекти перекладу». Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня першого, другого, третього та четвертого років навчання денної та заочної форми навчання. Одеса: Університет Ушинського, 2022. 246 с.

Застровський О. А., Застровська С. О., Зубач О. А., Пасик Л. А. Практикум з перекладу. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 137 с.

Зубач О. А., Застровський О. А., Застровська С. О. Практикум з ділової комунікації. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 116 с.

Максимов С.Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Теорія і практика усного двостороннього перекладу для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. Видання друге виправлене та доповнене. К.: Ленвіт, 2007.

Корольова Т. М., Іліаді О. І. Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Особливості перекладу усної комунікації»: практичні завдання, завдання до самостійної роботи студентів, індивідуальні навчально-дослідні завдання, контрольні завдання Спеціальність: 035 Філологія Освітній ступінь: бакалавр (третій рік навчання) Факультет іноземних мов. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2022. 30 с.

Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. К.: ВЦ “Академія”, 2012.

Мірам Г.Е. Тренінг-курс двостороннього послідовного перекладу (англо-українська мовна пара) / Г.Е. Мірам, В.В. Дайнеко, С.В. Іванова. К.: Ніка-Центр, 2013.

Нестеренко Н., Лисенко К. A Course in Interpreting and Translation [Текст] = Усний переклад з української мови на англійську, з англійської мови на українську : посібник для студ. та викл. вищ. навч. закл. / Н. Нестеренко, К. Лисенко. Вінниця : Нова Книга, 2006.

Саприкін С.С., Чужакін А.П. Світ усного перекладу: навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2011.

Budnik An., Khyzhniak Ir. The use of digital technologies and innovative methods in the development of reading skills of higher education students. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Випуск 2 (143). 2023. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2023-2-8>

Budnik An., Khyzhniak Ir. Using YouTube video hosting as a tool for future Philology Teachers. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Випуск 3 (144). DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2023-3-7>

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL : <http://www.mon.gov.ua>

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>
5. Колекція аудіолекцій Оксфордського університету Oxford Podcasts on International Relations: <https://podcasts.ox.ac.uk/keywords/international-relations>
6. Виступи спікерів фонду TED: <https://www.ted.com>